

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 17175

RADYO

Perets Markish

THE MAX PALEVSKY YIDDISH LITERATURE COLLECTION

YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

0-657-17175-1

D:\YIDDISH\TITLES\9780657171759T.PS

THE STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY PROVIDES
ON-DEMAND REPRINTS OF MODERN YIDDISH LITERATURE

ORDERS MAY BE PLACED BY PHONE AT (413) 256-4900 X155; BY FAX AT
(413) 256-4700; BY E-MAIL AT ORDERS@BIKHER.ORG; OR BY MAIL AT
NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER, 1021 WEST STREET,
AMHERST, MA 01002-3375 U.S.A.

©1999 NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Lief D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional
symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our
colophon comes from a design by the noted artist
Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

BOOK DESIGN BY PAUL BACON

PRINTED IN THE U.S.A. ON ACID-FREE PAPER

פּוּך אַנְקײַס - קאַזאַן (וואַרשע, אַמאַליקאַזקאַר, 1922).

נאָך וויפּל טרעפּ
צום שטערן פון געזאַלעבטן באַרג?

נאָך וויפּל טריט צום שפּיץ פון זיין געקרוינטער הויך?

און הימלען אָנגעשפּאַרט
מיט כמאַרע-שוואַרצע קעפּ,
אין זון -- אויף פלייצעס נאַקעטע, באַדאַכט
מיט רויטן רויך, --

און ברענט
און בלענדט
מיט זון באַגלייך,
אין קאַז מיין גורל זיין מיט אַיך!..

Handwritten text in Yiddish, including a large signature and a circular scribble at the bottom.

פאָרגין אים אָנצונדן דאָס ערשטע ליכט,

דעם ערשטן שייטער-וועה פאָרגין אים, ברענענדיג, צעבלאָזן...

ער פּירט

א גאַנצע נאַכט אין גאַס, דער בלאַנדזשענדיגער ווינט,

— ס'זאָל עמיץ אים כאַטש אין א שטוב אריינגיין לאָזן,

ער טראָגט אָן ווינדעלאַך א ברעקל קינד—

— דעם העלן געטער-פיין צעגאָסן...

פאָרגין אים אויפהיינגען דעם מלך-גלאַק אויף האַלדו דערוואַרגענעם פון וועלט,

דעם ערשטן קלונג אין האַרץ פון תהומען אָנגיסן פאָרגין אים...

ער היינט אליין שוין אויף דער גלאַקן-קייט אין קליידער שמעקנדע מיט שטאַלן,

— ס'זאָל עמיץ אים אַנטקעגן איבערגיין א שוועל

אין אַפשוּמען פון אים דעם בלושיגן באַגינען...

א וואָגן אַ צעבראַכענעם פון רעדער פיר פאַרפאַלענע,

שלעפט ער, שווייגנדיק, דעם געטער-פיין צעגאָסן,

אָ קינד אָן ווינדעלאַך, אין בלאַטע בלוטיגער פארשמירטס...

פאָרגין אים אָנצונדן דאָס ערשטע ליכט,

דעם ערשטן שייטער-וועה, — פאָרגין אים, ברענענדיג, צעבלאָזן!...

אויף ווייסע קערפערלאך פון הפקרדיגע שנייען וויספע,
באוואשענער מיט בלוי פון אונטיגן ווינט,
ווייס איך נאך אלץ ניט, גארניט, וועמעס ביזטו,
קינד!..

אין בלויען ים פון אונטיגע אויגן
צו אלע וועלטן-ווענט
געווענדט,
געבויגן,
— ווי א שווארצאפל שוידערסטו זיך, קינד, געהיים:
„אָט איז מיין היים,
אָט איז מיין היים!..“

און ליגן גאסן צוגעשטיינט צו דרערד
מיט הימלען נידריג זיך צוקאפן,
גלייך ווי אין פאלנדיגער קריינק איבערגעקערט,
זיי פיבערן און כראָפּען,
און שפייען איינס דעם אנדערן זיך מענשן ווי חלומות,
און כווייס נאך אלץ אין חלום ניט, אפילו, וואו דיין היים איז...

אָ, ווייסע קערפערלאך פון הפקרדיגע שנייען וויסטע!
— פארשפיגענער מיט בלוי פון אונטיגן ווינט,
זעל איך ניט וויסן, קיינמאל, וועמעס ביזטו,
קינד!..

ס'דאכט זיך מיר, אז איך בין אין א ברענענדיגן וואלד
און ס'פליען אלע פלאקער-פלאטערדיגע ביימער...
וועה מיר!..

מיין וויגעלע שוין אויך
א צונג אין רויטן גומען פון דער הויך
מיט אלע פליענדיגע ביימער-פלאמען,
מאמע,
און הענטלאך מיינע צוגעבונדן איינס צום צווייטן
מאמע, מאמע, מאך ס'זאל מיר ניט וועה טאן!..

ס'דאכט זיך מיר אז אלע ביימער לאקערן נאך מיר
מיט בלעטער, פליענדיג, ווי גיפטענדיגע בינען,
דער וואלד דער גאנצער פלאקערט — א מזביח,
און אויף דעם גייענדיגן פלאקער, איינער, איינער, געה איך!
נאך פייער ברענט מיך ניט און גיט מיך ניט קיין ריר...
און מיינע פיס שוין צוגעבראָטן איינס צום צווייטן,
מאמע, מאמע, מאך ס'זאל מיר ניט וועה טאן!..

דו ביזט ביי מיר אויף ד'הענט,
איך בין דיין וויגעלע, פארבלאָנדזשעט קינד,
נאך אלע פינגער פרערן מיר און ברענען,
און ס'וויגט און שלעפט מיך פאר די האַר דער ברענענדיגער ווינט!..

אויף דאָוונענדיקע גאַסן, געווענדט ווי הענט פון פרויען,
געהט אום אַ טאָג—אַ אורח— אין פרעמדלענדערשן טרויער...
איך ווייס: עס וועט מיר קיינער, גאַרניט, היינט, געטרויען!
איז גאַס צו גאַס, איז ווינט צו ווינט, איז שניי צו שנייען!..

צו נאַכט וועט גאַנצע וועלט מיט רויט-לייב זיין פאַרזייעט,
אין שלייטנס-שליטעלאַך אויף זיי, ווי וויינענדע סירענעס;
כ'וועל געהן צו-פיס!.. מיט פרעמדלענדערשן טאָג אין צווייען
און קלייבן הענט אויף בעט פון שניי, ווי אַפגעהאַקטע שפענער...
טראַמווייען לעמפיקע אויף דאָוונענדיקע ווייסע הענט פון פרויען,
ווי קוילן גאַלדענע אויף שנייאַיגע, אויף ווייסע ביליאַרדן,
פאַר וועמען איז דער וועג דער שנייאַיגער פאַרשפאַרט דען?
איז לאַז מיר קיינער, קיינער, גאַרניט, היינט, געטרויען!..

אזוי אָט אויף שטעכיגער שטרױ פון אַ שלײטן
אינמיטן צעציפלטן גאַכט-וועש פון פעלדער,
זיך טראָגן, זיך שיטן
פון וועלטן צו וועלטן
אויף טרייע פאַר פערדעלאַכס בלינדן באראָט!

וואָס דען טוט אַ האַרץ אין אַ שטיבל אַ קרעציגס,
ביי שײן פון אַ קיינעץ, אין זויבער פון בעט-צייג,
חוץ מעסטן דעם לאַנגווייל מיט איינזאַמע טראָט!

אזוי-אָט מיט פנים געצלמט ביים טייוול:
פון פאַרנט — אַ ווינט, און פון אונטן — אַ וויכער,
אַ אָפּגרונט ביי זייטן,
פון אויבן — די ערד מיט די וועלדער און ימ'ען
און אונטערן הילצערנעם שלײטן — דער הימל!

היי, טאַטעס און זיידעס אין וויסע תכריכים,
אַריבער די פאַרקאַנס! ארויס פון בית-עלמינס!
און, פערדעלאַך-תאווה
מיט סאַפעניש — גיכער,

שוין צריק-וועגס זיי לויפן מיט העלדזער צו ווייטן,
ארויף און אראָפּ פון אַ וועלט צו אַ צווייטער
אויף, פרייען באראָט פון צעכראַסטעטן ווינט!..

וואָס דען טוט אַ האַרץ אין אַ ליימענעם פיר-עק,
מיט שטרױ אויפן קאַפּ צווישן פענסטער און טירן,
הויז טראָגן דעם אומעט פון אַלמער צו אַלמער,
פון רגע צו רגע אים גיסן ווי נ'פּלעשלאַך,
אין ליידיגע פּלעשלאַך פון „טראָפן“ און טינטז..

וואָס האָב איך צו אָרעמע, אייך, טאַטע-מאַמע,
ביי אַוונטיג שקאַרינקע שוואַרץ-ברויט פאַרדרימלט,
מיט שטיל-וואָרט אין נאַכט פון די לייפן צעריגענס:
— „גאַט ווייסט, וואו ער איז, ערגיין, איצט, דער מיזיגעק,
גאַט ווייסט, וואו סע שליידערט, וואו ס'טראָגט אים דער ווינט!..“

איך בין דאָ, איך בין דאָ, אויף די רוסישע פעלדער,
אַראָפּ און אַרויף אין די שנייען איך ברען איצט,
אינמיטן צעציפּלטן ווינט-וועש פון פעלדער,
איך גנב'ע די גרעניץ
פון וועלטן צו וועלטן!..

אָט רייט ער דאָרט, איוואָן צאַרעוויטש, אויף אַ ספּינקע
מיט וואַסיליסאַ דער פאַרשפּטער נ'די ארעם,
דער ברענענדיגער פּויגל, ווי אַ כּהר אויף די האַר אים,
דאָס גאַנצע לאַנד וועט אים אַליין געהערן,
נאָר אַפּרייטן באדאַרף ער נאָך איין שטערן...

און איך בין אים אין וועג—א שטיין — מיט שטערנדיגע אַותיות:
„די מדבר — רעכטס, דער ים — אויף לינקס,
צוריק — איז אַפּגרוגט, בלוט — פאַראויס איז!..“

אַ, גיב אים, גיב דעם וועג-ווינט, נאַכטלעגער ביי דיר אין שטאַל!..
איז וואָס—אז אויף די זוימען זיינע זינגען דאַרע זיבנדיגע זאַנגען?!..
פאַר וואונדן פון געקרייצטן — בעטלט ער ביי הימלען טל
און לאַטעט זיך די העמד מיט זייטלאַך פון יעוואַנגעל...

וועסט אַנקומען צום טאָג! וועסט איינגיין ביז באַגינען!
אויף מיר — אַ בלאַט, גלייך ווי אַ טראָפּן האַניק איז געפאַלן...
אָט פינטלט שוין אַ פייערל פון דאָרף, פון הייזעלאַך פון גרינע,
אָט שפאַרט זיך שוין דער שמעק פון קעלבערישע שטאַלן,
אָט פלאַקערט שוין דאָס בלוט פון שטערנדיגן שייטער...

און ס'געהט דער האַרבסט, ווי אַ ציגיינערין אַרום פאַרברענט,
מיט אַ לוייה-גלאַק פון שקיעה-גאַלד צעשמאַלצן,
און טרעפט אויף פאַלנדיגע בלעטער, ווי אויף קאַרטן רויטע,
און לייענט שטייל אויף בלוט פון שפּר-זינגענדיגע הענט:
„ביי דיר אין שטאַל וועט זיין אַ גרויסער מאַלצייט
אַ גרויסער מאַלצייט פאַר די טויטע...“

ציגיינער! ס'וואלגערט זיך אונטערן שטאל אן אויסגעשטערנט זויג-קינד,
פארדעקט מיט דארע זיבן זינגענדיגע זאנגען...
א, גאס-מידן-מאדאנעס! ווער פון אייך האָט דאָ אַ קינד פאַרלייקנט...
כ'האַב אויך, ווי בלעטער פון אַ בוים, געפליקט די זייטלעך פון יעוואַנגעל...

אויף קראַנקע בייטן דורכגענייט מיט דראָטן און מיט שרויטן,
זיך פאַשען טעג, ווי שאָף פון קיינעם ניט געשערן...
און ערגיץ קערוועט זיך צום ליידיג טאַרבעלע דאָס הונגעריגע מויל פון ספינקס...

— דיין קיסר'ש לייב דאָס בלוטיגע — אין טאַרבעלע פון ברויטן!
„צוריק—איז אַפּגרונט, מדבר—רעכטס, פאַראויס איז—בלוט און זון איז—לינקס“
איוואַנושקא דוראַק! די גאַנצע וועלט וועט דיר אַליין געהערן!..

אין קריינשטאָט ברענען אלע מויערן!
עס לויפן בלאַנדזשלינגען אַרום גאָס איין גאָס אויס;
באַשפּיגענע מיט העלער שרפה'דיגער שיין...
נאָר צוגעשלאָסן זיינען אלע טויערן!
קיין אָנגעצונדענער וועט ניט אַרויס,
קיין דורכגייער וועט ניט אַריין!..

אין קריינשטאָט ווייסע ווענט זיך וואַלגערן!
ווי שפּר'ע אין שטיינעריגן שויס
פון פלעצער אָפּגעוואַשענע מיט וויין;
מיט רויך און פייער דעכער שוואַנגערן!
קיין אָנגעצונדענער וועט ניט אַרויס,
קיין דורכגייער וועט ניט אַריין!..

אין קריינשטאָט גלעקער אלע גלעקערן!
טרומפּייטן-רוף איז שוידערליך און גרויס:
— וועלט-איינס! וועלט-צוויי! וועלט דריי!...
אומזיסט! מיט ברענענדיגע הענט אין וועג אַריין!
קיין אָנגעצונדענער וועט ניט אַרויס,
קיין דורכגייער וועט ניט אַריין!..

היינט איז גענוג אַ אויפרוף זיין, אָן ענטפּערן!
היינט איז גענוג אַ זינגענדיגער „אות“
אין שורה שטערן וואַכנדיג צו זיין...
איך ווייס: איך וועל פאַרברענט ווערן!
קיין אָנגעצונדענער וועט ניט אַרויס,
קיין דורכגייער וועט ניט אַריין!..

ווי קויטיקע לייזעכער, ליגט איר פאררויכערט,
אָ, רוסישע שנייען,
פון צוגעשע שוואַרצע ציגיינערשע אָטעמס,
פון בלייענע הויכן,
פון הימלשן גראָ-זיין,
אָ, רוסישע שנייען,
מיט לעמפלאַך צעקאָפן פון סטויפישע רייען...

ווער האָט אויף אייך, בענקענדע שנייען, געטראָטן?
ווער האָט אייך פארלאָזן?..

ס'וועט דורכגיין אַ שנעל-ווינט מיט שערן
און שטעכערס,

צעפייסן די דראָטן

פון וואַקסענדע הויך טעלעגראַפישע סטויפעס;

פון נאַכטן-לאַמטערנס

צעשטעכן

די אויגן,

נ'ווי מיידעלשע בריסטן זיי סמאָקן, זיי זויגן,

און טויבע

זיי רייסן און וויגן און טרייסלען, —

ס זאָל קיינער אייך, שנייען, ניט קומען און טרייסטן!..

זיי האָבן שוין אַלע געשוואוירן דעם נעבל,
דעם וואָלענעם נעבל פון האַרבסיגע ווינטן,
זיי וועלן שוין וועבן,
זיי ווען שוין צינדן...

אויף שנייאִגע פֿידלען פון מיידלשע קערפערט
צעפלאַצן זיך, קאַרטשענדיג, סטרונעס ווי פֿיאָוקעס,
און ס'הוידען זיך זעגלען פון יונגען ווי ווערבעס,
איז ווי זאָלן כוואַלס פון שטיאַקייט ניט האַוקען?..

— אַז וואויל איז אייך, שיפער, אויף ימים פון האַלב-נאַכט,
וואָס קאָנען די נעצן פון אַפּגרונדט ניט רירן,
וואָס קאָנען די ברכה'ס צום טאַג-לאַנד ניט פירן?..

עס שווימען שוין שוואַלבן,
עס שווימען שוין שוואַלבן,
די שנייאִגע שוואַלבן פון שירה
און ישראל...

און זעגלען
אויף פֿליושענע פאַלבן
פון האַלב-נאַכט,
צעגראַבלען
דאָס וואונד-פֿלייש פון רויט-אינדערפרי-שיין,
ווי אַדלערשע-נעגלען -
אויף פעל פון פאַרציקטן צעפֿלוטיגטן הירשל...
אַ! וואויל איז אייך, שיפער, אויף ימים פון האַלב-נאַכט,
וואָס קאָנען די נעצן פון אַפּגרונדט ניט רירן,
וואָס קאָנען די ברכה'ס צום טאַג-לאַנד ניט פירן?..

לא בריק איבערן שוידערליכן שווארצן צער-ים
צו זון פון וואָלגא-טייך פון רוסישן פאַרקלאָפן;
גלייך ווי איקאַנעס הייליגע פון וויינענדיגער מוטער-מאַריאַם,
בורלאַקעס טראַגן שרפה'ס אויף די קערק צו שטאַט קאַנסטאַנטינאָפּאָל...

קראַנשטאַט אין שוים! אין פלאַטערדיגער פּאַן פון זאווערוכע!
אויף שטיקער אייז — פאַרוואונדעטע זיך טריינקען פּורן...
— בורלאַקעס ברענענדיקע, אוכניעם!
קראַנשטאַט מיט שווערד מיט פייער און מיט שטורם!..

פון פעטראַגראַד ביז די קאַרפּאַטן אין איין פלאַקער!
פון ים פון קאַספּישן ביז וויסלאַ אין איין רגע!
קאַנסטאַנטינאָפּאָל אויף די קערק פון זינגענדע בורלאַקעס,
אַ, שייטערס רוטישע, ווי שטערנדע קאַקאַרדעס אויף די וועגן!..

פֿון טאָרבעס אויפֿנייען זיך זעגלען,
זיי צובינדן צו דעמבלאך ווי פּוכירן,
און טרונקען שטורעם מיט די נעגלען,
און גאַרניט האָבן וואָס פאַרלירן!..

אייד, טאַשען, אויסדרייען אויף דרויסגדיגער זייט

און מיט אייד מעסטן

שטורעם,

ווי מיט וועסלעס, —

— ווער טראַכט: צי נאָענט, צי ס'איז ווייט?

ווער פרעגט די צייט

אויף ציפּערבלאַט, פאַרקלעפטן מיט פאַפּיר?

אָ, ווען פון ברוינעם הונגער דער געפאַר שוין

וועט פלאַטערן אויף זעגלען, הי אויף פאַנען, —

זאָל איך כאַטש אַנשפּייען איין גאַס פון ניו-יאָרק אָדער וואַרשע

אויף איר פאַרפּיצטער טעגלערישער דלאַגני!

א פאָר ציילנדערס שוואַרצע אויף די פיס!
און אויפן קאָפּ — אַ שטיוול מיט אַ רויטן שטערן!
נ'אָזוי די הימלען אויסטופען ידיעות
פון אויספירקאָם פון קאָמאינטערן!..

פלאַקאטן אנציען פאַר יום-טוב דיגע מאַנטלען,
מיט בלעטער אויסגעקליידט פון שטאַט צו שטאַט זיך וויקלען,
און אויפן אָפגעברענטן פעלד פון רוסלענדערשן וואַנדלען
דערשלעפן מיט די הענט אַ קראַנקן פאַראַוויק!..

און וועמען געהט עס אָן מיין שטערנדיגער טריפן?
און וועמעס עסק — אַז מיין מאַלצייט איז פון וואַלגאַ-טייך די ברעגעדיגע ליימ?
אַ, פון דער הויך אַראַפּטריטן דעם שטעמפעלדיגן טריפּוואַקס,
און אים די הונגעריגע קינדער אַפּטראַגן אַ היים!..

נאלעווקיס — אויף מארשאַלקאָווער!
נאלעווקיס — אויף לעש קיין לאַנדאָן!
נאלעווקיס — ראַבאַט פון בבל!

וו-וו... פארקאַלטענעטער פלאַנטער,
וו-וו... פארשטינקענער געווימל,
— א יאריד איז אויפן הימל!..

טלתיים זיידענע מיט שופרות
און ווי רציעות דאַלאַרן אויף דער האַנט אייך!
— היידאַ היידאַ אין די הויפן,
האַנדעל! האַנדעל! האַנדעל! האַנדעל!..

„גאַט זאָל העלפן“ גאַרגלט, גאַרגלט
ער וועט אָפּבאַרען אייך מאַרגן, —
באַרעט אָפּ, פאַרשוויצטע, אים היינט,
א יאריד איז אויפן הימל!..

קומט, איר, פלוח, אויסגעלאסן-אונפערשעמטע,
און זיין וועט איר היינט, אלע, מיינע אנצאליגע ווייבער;
כוועל טרינקען שקר פולע בעכער — אייך — פון העמדער?
און פייניגן מיט בייטשן אונזיגער פרייד אייערע לייבער!..

איר וועט פון וועלט-שמערץ גאָר מיר ניט פארטרויען,
אויף מיר וועט אָטעמען פון אייער פלייש — דער גרויסער ערד-צער,
אָ יעדער אבר אייערער איז — פיינ! איר זענט אַליין דער געטער-טרויער!
נאָר ס'זאָגן אייך ניט אויס אייערע שטומע—מיט בריסטן האַנדלדיגע הערצער!

איך ווייס: — איר האָט זיך ערשט געוואַלגערט מיט גנבים און פארברעכער,
אָט קוקן זיי נאָך אלע נאָך, ווי איר וועט איצט מיט מיר פאַרבלייבן;
קומט! פון העמדער אייערע כוועל טרינקען טרויער, ווי פון בעכער!
און פייניגן מיט בייטשן אונזיגער פרייד אייערע לייבער!..

כ'פליה — א טעלעגראמע — טראָגט מיך ווינט אָן דראָטן,
נאָר ניטאָ קיין נאָמען, וועמען איך געהער.
וואו זשע איז דאָס לאַנד דען? וואו זשע איז די שטאָט דען?
וועמען-דען באַמיה איך? וועמען בין איך שווער?..

געהט אַ קינד אין אַוונט, שטערנדלאַך אים זויגן,
— וועמעס ביזטו, זויג-קינד? פרעגט מען זיך אויף וויסט;
אַ געשיקט כ'בין ערגיץ, נאָר כוועל צריק אזוי געהן,
ס וועט דער ווינט מיך לייענען אויף א קופּע מיסטו!..

כ'בין — א טעלעגראמע, טראָגט מיך ווינט דער טרענער,
ווער איז זיך מטריח? וועמען בין איך שווער?
— ווינט, פון לאַנד אין לאַנד טראָג! טראָג פון וועג אויף וועגן!
ס'וועט מיך דער דערקאַנען, וועמען איך געהער!..

— א ראדיאָ, א ראדיאָ, א ראדיאָ דער וועלט!

א ראדיאָ פון מלך-גלאַק, פון מאַסקווע!

פון לאַנד צו לאַנד, פון שטאָט צו שטאָט, פון שטוב צו שטוב, פון שוועל צו שוועל
פון ברעג צו ברעג, פון ים צו ימים — אויסגעהן!

דורך קעפּ צעבלוטטיגטע אָן פאַנצערס און אָן מעש,

אין דר'הויך צעוואָרפענע ווי פליענדיגע קראַטערס, —

— א רויטע שטורמישע דעפעש!

— א ווילדע וויכערישע ראדיאָ!

— אַנווערטערדיגע צעהן געבאַטן;

„— מיט זייד די הימלען רויט פאַרלאַטען,

און איבערייסן אלע דראָטן

און מיט פאַפיר פאַרקלעפּן אלע ציפערבלאַטן!“—

פון לאַנד צו לאַנד, פון שטאָט צו שטאָט, פון שטוב צו שטוב, פון שוועל צו שוועל

פון ברעג צו ברעג, פון ים צו ימים — אויסגיין,

א ראדיאָ, א ראדיאָ, א ראדיאָ דער וועלט, —

פון מלך-גלאַק — א ראדיאָ פון מאַסקווע!

אָ, מיט פאפיר'ס מאַרקלעמטע ציפערבלאַטן,
אויף זייגערס היינגענדע אין שטעט
אויף לאַנגווייל-לייטנדיגע טורעמס!

אָ, זעגלען אויסגעצויגענע צו הימלען אויף געוועט,
ווי ניט פאַרשריבענע ווי ליידיגע פלאַקאַטן!

— ווער רייטנדיק אויף זאָטלדיקע שטורעמס
מיט הענט זיך איינגעקעמט אין וויכערישע גריוועס גרינע,

ווער טראַכט: צי פריה, צי שפעט?
ווער פרעגט: פאַרלירן, צי געפינען?..

מיין פלאַטערדיגן טאַג צום עשאפאַט
ווען שוואַרצע דעמערס, ווי גלחים וועלן שלעפן,
— זאָל איך איין זייגער כאַטש פון פאַקנדיגער שטאַט
זיין אַלטן לאַנגווייליגן ציפערבלאַט פאַרקלעפן..

און גרינס איז אומעטום!
און זון איז וואו איך קום!
פלאַנץ איך איין זיך וואו אַ צווייג איז,
וואו עס ברומדזשען באַלאַייקעס,
נאָר פון ווינט צו ווינט,
— כ'גלויב דיר, כ'גלויב דיר, ווינט!..

ס'איז אומעטום מיין היים!
און אומעטום איז שוים!
אויף די כוואַלישע אַסיפה'ס,
זען איך אויף זיך, וואו אַ שיף איז,
נאָר פון וועל צו וועל,
כ'טרוי דיר, כ'טרוי דיר, וועלט!..

מיט עמער לידיגע פארגייט מען מיר מיין וואנדלען,
און ציען מיילער זיך פון שטעט צו מיר, ווי צו א ברונעם...
— „א, זינג אונז, זינגער, זעהונגען פון זוניגע געזאנגען,
און פאר די ווילדע ווינטן — אונזער בלאַנדזשענדיגן רונעם...“

אויף ווייטע בלויע אַקיעאגען
זיך שטעקן זעגלען אין דער זון, ווי אין א קיט א רויטן...
א, שיפן מדבר'שע, ווי זאמדיג-הונגעריקע גראווע קארטאואגען,
— אין מדבר — מן, א טרונק — פון שטיין, און זון — פאר ברויטן...

אין ברייטן טאָל פון זינגענדיגן היי-שניט,
מיט גראַבלעס לייגט מען פולע פירן אָן מיט שטראַלן;
נ'צום אַונט-ברויט מיט ווינטעשע געזאנגען און גערוישן
דו זון, גלייך ווי אן אָפגעהאַקטע קאַפּ אויף שפּיזן טראַגט מען צו די שטאַלן...

מיט עמער לידיגע פאָרגעהט מען מיר אויף אלע וועגן;
„א, זינג אונז, זינגער, זעהונגען פון בלוט, פון שרפה'ס און פארטאָגן...“
— איך געה אַליין נאָך טוי, — אייך אַלעמען, אַנטקעגן,
א קוואַל א בלוטיגן פון שטייבער זיך דערשלאָגן...“

אויף שטומע ווענט פון לידיקע געוועלבער,
מיט פענסטער, גענעצדיגע לאנגווייליג אויף מערק;
היינגען זייגערס האַריגע ווי אַפּגעהאַקטע קעפּ פון קעלבער
און לעקן פּוסטקייט מיט די אומרוה'ס הין-און-העריק...

א אויגנבליק א היין — אויף שלינגענדיגער זייט,
אַ הער א אויגנבליק — און אַפּגעהאַנדלט, שוין...
און ס'הויבן שטייל זיך הענט און שטעלן אָן אויף זיך די צייט
און ס'צייילט זיך שטייל דאָס מינץ פון שוועבנדיגן שוים...

און הייזער סמאָקען פלייצעס ערדישע, גלייך ווי רפואה'דיגע באַנקעס...
אַ, שטעל ניט אָן אויף מיר די צוועלעף אויגן, לאַנגווייל-פּגר,
אַ טרייסל טאָן א היין-און-הער די צייט אליין מיט גוואַלד!

איך וויל ניט וויסן ווען פאַרגאַנג איז!
איך וויל ניט וויסן וויפּל איז דער זייגער!
איך וויל ניט וויסן וויפּל איך בין אַלט...

אויף אָפגעקראַכן-גרויען ציפערבלאַט פון קריינשטאַטישן ראַט-הויז,
אין דר'הויך פאַרריסן איבער קעפ אין הייזער,
ווארעמט זיך דער לאַנגווייל, ווי א קאַץ א פליכעוואַטע
מיט צוועלף געפגרט-שלאַפנדיקע מיזלזאַך...

אַ וועלכע שעה? א וואַסער טאַג? א וועלכע צייט זאַל היינט זיין?
אויף שטויביגן געלעצער פונעם לאַנגווייל...
די ציפער בייסן אים, ווי הונגעריגע וואַנצן
און קראַצט ער זיך מיט ווייזערס, ווי מיט שוואַרצע נעגל לאַנגע...

נ'פון קלייסטערס קאַפ, ווי פון א דענקמאַל-טורעם וויסטן,
דער צלם קוקט און וואַרט פונעם מעוברת'דיגן „אייביג“
אַ פגל — א יריד, אַ שרפה, אַ מעת-לעת...

אַט וועט מען אים דעם לאַנגווייל הונגעריג א ביס טאַן,
וועט ער זיך שוין לוי'ה'דיג צעפרייפלען:
„איינס, צוויי, דריי, פיר, פינף, זעקס...“

אויף אלע גרעניצן, ווער קאן נאך זיין ווי איך פארפאלגט?
מען לאַקערט נאך מיין יעדען שפאן וואָהין, וואָהין נאָר איך געה..
נו, שלעפט מיך, שלעפט, צום סטויפ פון עשאַפּאַט,
איך בין אַ רוסלענדערשער בירגער!..

פון שוואַרצן ים ביז וויסלאַ-טייך די גרעניץ כ'האַב געשוואַרצט!
אַ, וועקט ניט אויף אייערע פעלענע לאַמטערנס ;
קיין פאַספּאַרט האָב איך ניט. איך האָב אין האַרץ
אַ רויטן ברענענדיגן שטערן!..

איר, וואָך-לייט, אָנגעטאַנענע אין גיפס,
כ'געה אייך פאַרביי מיט קאַפּ אין דר'הויך, צעשוויבערט-גרייפנד;
ניט וויל מיין האַרץ קיין צערטלדיגן שניפס,
אויף אים זיך שפילט אַ רויטער תּלּיה'דיגער שליּפּל!..

אין אלע לענדער וואַנדערט מיין געזיכט,
דער דרום פון מיין האַרץ און פון מיין קאַפּ דער צפון,
נו, נעמט מיך, בהעלפּערס פליכיקע, באַזיכט ;
און איין אויג טויט, און ביידע — בכל!..

אַ, רוסלאַנד, אָנגעצונדענע אויף הויכן גרינעם באַרג,
פאַר גאָר דער וועלט אין דיין געריכט-טאַג!
ביזט גרייט, ביזט גרייט שוין אָננעמען דעם גור,
און איך מיט דיר, דיין בלאַנדזשענדיגער דיכטער!..

זיי קומען אָן, וויל פון לױה'ס, און אַלע, אַלע מיר אַנטקעגן.

און אַלע טראָגן זיי אויף הערצער טויטע טויבן.

און אַלע שטויביג,

און אַלע פרעגן:

„ — דו אויך ? דו אויך אויף האַרצן טויטע טויבן ? .. ”

זיי גייען ווייטער אויף לױה'ס און איך בין זיי אַנטקעגן.

מיט טויטע קעפּ אויף הינקענדיגע אַקסל,

און אַלע—וואַקס שוין,

און ליפּן זעגן:

„ — אויף דיינע פעלדער אויך האָט ניט געוואַקסן ? .. ”

זיי קומען אָן פון מערק, פון זידיגע יאָרדן,

מיט אויגן אויסגעהאַנדעלטע אויף פלייצעס, גלייך ווי טאַרבעס,

און אַלע — ברידער,

און אַלע — וידוי:

„ — ביי דיר איז אויך אַ טאַג אַ נעכטיגער געשטאַרבן ? .. ”

און אַלע, אַלע גלייך מיט אויפגעשפּאַנטע מיילער,

צום מויל צום אָפּגעעס פון וועלט פון טויבער,

און אַלע אייליג ,

די הענט געהויבן:

„ — דו, וועלט, דו אויך אויף האַרצן טויטע טויבן ? ”

איר,

מיט פליגלען אויסגעקלעפטע אַרום בויך

גלייך ווי שפאליר,

איר,

ניכטערע, פארזעסענע אויף שטאפלען קלאַרע פון געברויך,

פארלעגערטע, צו שטאַם געשמידטע,

מיט פלעשלאַך טאָג געקויפטע אויף געוועג,

— פאַר אייך איז ניט קיין שמיטה,

מיט אייך איז ניט מיין וועג...

נעמט מיך ניט איבער און מיין מיט

און ציילט מיר ניט די טריט!

איך וועל היינט

יום-טובן מיין עלגד

געהן

אַליין!..

אַ איינציגן פאַרמשפטן אויף דראַנג,

וואָס געהט אַייך אָן זיין גאַנג,

זיין וועג און זיין געזאַנג?..

היי, איר, מיט זייגערס אין די פרעק,

אין פאַכוועס האַלטנדיג די קאַפּ,

איר אַלע, — פון מיין וועג,

איר, אַלע, — אַפּ!..

איין טאָג און איין זון, און איין כּוּחַ

האַט אונז ביידע

אונז ביידע פאַרזעהט דאָ,

אַ גרייז-גראָווער זיידע!..

איין זרע באַפּרוּכפּערט דעם בויך

האַט פּון דר'ערד דאָ,

מיט אונז די פאַרקנעכטע!..

דו סטריגעוועסט נאָטן

איך סטריגעווע שירות!..

דיין אייניקל, זיידע, געראָטן

ביי דיר איז,

פאַררוף אויף אַ קידוש צו זיך אין די דירות

אויף לעקעך מיט בראָנפן די גאַנצענע קלויז

און טרייב זיי און וואַרף זיי די שנאָרערס אַרויס!..

און איר, היי חבריות פון אונטער די הרובעס

מיט ציגענע בעררלאַך, — דערטאַפט אים דעם פאַלגע

פאַרוואַרפט אים אויף שבת אַ שיינע עליה!

זיין וויין האַט באַפּרוּכפּערט אַ דיכטערס אַ מאַמע,

פון אים וועט שוין שטאַמען

דאָס בבלי'שע הויז!..

אויף „האַליעס“ היינגען פאַר די פיס אַנקעפּלדיגע גענדו,
געפּליקטע עופות, פלייש און קאַלענדאַרן ;
מען טאַפט די אונטנס פּלאַסטערשע מיט סמאָקערלאַך. פון הענט
מיט פינגער הונגעריגע דארע!..

אַ גוואַלדיגע „מאַטניאַ“ פון דינסטאַגס מאַנטאַגס און שבתים,
ווי אָט די טויטע אַפגעפּליקטע גענדו און עופות, —
מיט זומערס, ווינטערס, פּרילינגען און אַסיענס...
ג'אויף יעדן קאַלענדאַר — אַן אַפגעבליאַקטע תמונה פּוּ אַ דיכטער
דער עולם קינד-און קייט איז אַ געדיכטער,
נאָר פּלאַטשיק, פּלאַטשיק דער פאַרקויף איז!..

און מאַרדעווען זיך פייכטע נעולעכער, ווי גריווען:

“ פּסחדיגע שמאַלץ און אַפּדיריקעס פעטע! ”
„מיטוואָך, דאָנערשטיג און פּרייטאַג איז ראש-חודש!“
„דרייצן אַ זייער מיט 55 חלקים איז דער מולד!“

י"ז סיון

„וועט מען קוילען!“

„איינס אַ זייער שקיעת — חמה!“

„חגא וועלן קראַמען זיין אַ טאָג, אַ גאַנצן אָפּן!“

„היט זיך פאַר גנבים!“

— „שיינקט אַ נדבה!“..

און ווינטן אַפגעשליסן טרייבערן די גענדו,

זיי גייען טענץ

מיט בלעטעלאַך, מיט קאַלענדאַריש-אויסגעקוקטע ווייטן,
ג'פאַרבלעטערן דעם „האַליסדיגן“ סדר פון די צייטן!..

א וואָגן פלייש, — דער אַנטרייבער — א פריידעק,
פאַרקערעוועט אויף בראַקירטס פון שטיינערנעם קאַיאָר;
בואַיען יעריגע, אַכט-טאָגעדיגע קעלבער
און לייב פון הונגעריגע זיבן מיינע יאָר!..

ס'וועט מאַרגן שטינקען אין וויטרינעס פון געוועלבער,
און פרידען, שטינקענדיג, וועט זיך דער גאַנצער מאַרק;
און אַפּווישן די הענט אָן פאַרטוך וועלן טרעלבוכ'ס
אויף איבערצייַלן ריין די אויסגעשמירטע מאַרק.

מיין לאַנד פאַרוואַקסט מיט גראַז? דער נייעווסק איז ליידיק?
און ווי פון פליכעס, דאָ, צעלויפן זיך די פעטע האָר!..
אַ קישט זיך, אַלע, ביי דער נאַכט, פאַרליבטע מיט די פריידעקס,
און מיטן לייב פון הונגעריגע זיבן מיינע יאָר!..

פון וויסן צייבערשריפט, אין מיילער גלויטיגע, געגליהטן,
באצייכנט זיינען פלעץ פון מיינע הענט מיט רויטע מאניפעסטן;
עס גליען טעקסטן אויף מיין לייב פון שטומע וואנזיניגע לידער,
און אלע, אלע ביבלען זיינען אויף מיין גוף געלעסטערט!..

וואָס דען זאָל איך מיט מיינע זעקס און צוואַנציג זינגענדיגע יאָר טאָן?
פאַר וועמען דען — דער שניי פון לייב מיינס טרויעריג-געפעסטעסט?
— קומט גליטשן זיך אויף מיינע פיס, די הענט אין שטורעם-היץ פאַרפלאַכטן,
בייסט אויס אויף לייב מיר — מאַניפעסט נאָך מאַניפעסטן!..

איך נעם אייך אָן! איך נעם אייך אָן, פון שטומע ציין, אַ, תאוה'דיגע לידער!
איך זאָפּ אייך איין, ווי טוי — אַ פּרילינגדיגער גאַרטן
— פאַר וועמען דען צוויי הונדערט אַכט און פּערציג טרויעריגע גלידער?
וואָס דען זאָל איך מיט מיינע זעקס און צוואַנציג זינגענדיגע יאָר טאָן?..

נישטערט ניט, אָרעמע-לייט
דאָס אַש פֿון מיינע אויסגעטאָגטע שיפֿן,
ברודיגט, ניט אָרעמע-לייט
דאָס בליי פֿון האַרבסט-אויגנדע טיפֿן...

ניט פֿאַר די קרעץ פֿון שקיעה
איך מיין בראַך האַלט...
קאַכלט
דרייסט!

איך דאַרף ניט אייער טרייסט!

גנב'עט ניט די טריט
און געהט ניט אום געבויגן!
רודערט ניט מיין ליד
און בעטלט ניט ביי מיינע אויגן!
אויף גאַרגלען שפּילט איר — שפּילט!
בילט!
שפּייט!

נאָר נישטערט ניט, אָרעמע-לייט..

איז ניט! איז האָב איך נאָך אַ לאַנד פֿון שטורמדיגן שאַשטיג...
דאָרט וואָרטן מ'ך אויף בערג געפאַנצערט-זינגענדיגע שיפן;
— אריינגיין כוועל אין קריינשיף און פֿאַפעלנדיג אַ רעש טאָן:
היי, שיפן — אָפּ! אָן שטורמענער! אויף שטיינער און אויף ריפן!..

איך האָב גענוג אייך, טעג, ווי בריקן איבער ימ'ען,
נ'ווער ווייסט אייך, נעכט, וויפל איר זענט מיר נאָך פֿאַרבליבן?
— איך וועל אייך איבערגיין, און אונטער זיך, אייך, טאַנצנדיג, צעשטאַמען
און בייכער אויפגעריסענע פֿאַראמעווען פֿון נייע גריבער!

האָב איך פֿאַר'שכר'ט און פֿאַרטאַנצט פֿון האַרץ-קאַיט די שליסל?
זאָל אין די פרעמדע הערצער, זינגענדיג, מיין נאַכט זיין!..
— נאַט! זעהט מיין לייב, ווי ס'איז צעציינערט און צעביסן,
איך האָב גענוג סמנים בלויז אויפן האַלדז און אויפן האַרצן!..

אזעלכע שורות גאנצע מויערן,
ווי קאסטנס שטיינערנע אריינגעשטעלטע ציין;
מיט גראַקייט וועלמישער, נאָך עפעס אין דער לופט זיי לוייערן,
ווי קליקעס נאָך געשליידערטן שטיק ביין...

נו, דינט! אויף פיס, אויף קנעכטיש-הינטעשע!
אַ שטיקל ברויט מיט בלוט באַשמירטן — נאָט אייך!
עס פאלן אויף די גאסן ערגעץ קליינע קינדער שוין,
נו, כאַפט! ארויסגעבראַכן זיך אַ צאָן האָט פון קרעשטשאַטיק!

פון פלאַקערדיגן שטורעם-ווינט אַ קוש? אַ גליה ווילט איר?
עס ביינקען שוואַרצע קוימענעס, ווי ציין—צעבלוטיגן אַ ווייסן שוואַן...
— אויף פינגער שטעלט זיך אויף, פאַרגליווערטע,
עס שוועבט אויף אייך אַ רוטישער אַעראַפלאַן...

ער שלאָפט דער בריק פון „דריטן מאי“ ביים ווייסל אויפן האַרצן
א שמשון-שלאָף א שנייאגן פאַרוואַשן מיט לבנה ;
עס גליטשן שטיל זיך ווייסע פעטערבורגער נעכט, ווי נאַקעטע מאַדאַנעס,
און שפּריצן אויף אים שיין ווי מילך פון ברוסטן מיידלשע, פון צאַרטע.

מיט שטייער פראַגע אויף די קניה ; פאַרקעט צעזעגענער—די דעכער,
זיי שטייען שטיל, גלייך פון קברים אויפגעוועקטע שטומע געסט ;
און ווייסע פעטערבורגער נעכט אין העמדער זילבערנע ווי בעכער,
זיי וואַרטן אַלע, שוויגנדיג — א גרויסן מאַניפעסט...

און ס'קלינגט!... האָט ניט ברייטפלייצישער ליכאַטש זיך ערגיץ גלעקלדיג צעגאַסן ?
צי פייערלאַך, ווי פישלאַך גאַלדענע אויף ברעג זיך רייסן ?
צי אַ פאַרשפעטיגטער פייטאַן האָט זיך צעקלונגען ביי אַ טעווער?..

אַ, פעטערבורגער ווייסע נעכט, פאַרפירטע אויפן ווייסל!
די פראַגער דעכער קרעכצן. אויף היטלען שוואַרצע פון מאַטראַסן
זיי שלעפּן איצט דעם בריק זיך הייליגן צום טייך, צום אומרויאַגן — גיעוואָ!..

די רויטע צוגן-פענסטער זיינען טרויעריג און קאלט;

ווי אויסגעווייטע אויגן פון אלמנות, —

ס'שווארצאפלט זיך אין זיי מיין מענטשיש-טרויעריגער קאפ...:

נ'אויף בלינדן וויסעכל פון שנייאג פעלד

באטאגן און באנאכטן

שווארצאפלט זיך אליין דער ערגיציגער נאכט-צוג...

א, יעדן פלוצעמדיגן פיף, גלייך ווי אן אָנגעריכטן חוב איך מאָן אויס!

נאָר יעדער כוּטאַר-ליכטל וואַכט איך, יעדן פייערל געטרוי איך,

דער פּרילינג-שניי פון ווייסן טרויער

געהט אפ אין ריטשקעלאך פון אומרוהיגן האַרצן...

אַט איז אַ דערפעלע. און אַט — אַ סטויפּ מיט דראָטן-פּויל פאַרביי איז

און ווייטער ווייס,

און ווידער ווייס

און שטענדיג אָפּריכטן אַ חנוּפת-הבית...

א, וואויל איז מיר אזוי פון טאָג צו נאכט

דאָס שטיקל אָרט אין צוג צו-פירן אויף אַ באַנק!..

די גאַנצע וועלט איז קאַרג, מיט אויגן רחמים'דיג פאַרוויעט און פאַרקלאַפּט...

א, נאָר איין ווינקל-זאַלבע-אַכט

ביי צוגן-פענסטער — אויסגעוויינטע אויגן פון אלמנות,

נ'שווארצאפלט זיך שטיל אין זיי דער מענטשיש-טרויעריגער קאפ!..

אַט די עלעקטרישע ציינער, בליצנדיגע פון באַרירונג דראָט מיט דראָט,
און אַט די זינגענדיגע צונגען, פלאַקערדיג, מיט בלוט באַלעקטע,
וואָס שליידערן דריי־שטאַקיקע טראַמווייען חין-און-צריק אויף אַלע עקן שטאַט. —
זיי שאַרפן זיך אויף מיר שוין, ווי אַ פליגלדיגער עקדעש...

זיי ווילן אויפפרעסן מיין לייב אין תאוה'דיגן שלייפן,
מיין אומרוה אויסטרונקען, אין הויכן רויכגע געשפאָנט,
אַ דעמאָנס שטאַלענע מיט פיף ווי פליענדיגע רייפן
איך טאַנץ מיט אייך, צעוויילדעוועט, דעם שוידערליכן טאַנץ!

פון אַלע זייטן — גרילצן יאָגן מיך מיט מרה-שחורה,
זיי ווילן איבערפאַרן מיינע אומרוהיגע פיס ;
אַ, אַבל'דיגע שטעט, אַ, הונגעריגע רויכן,
איך רויכער זיך אין אייער נעץ, איך גיי אַליין, איך פליס!..

וואגאָנעס אויסגעשטעלֶט, ווי צום באַפעל, פאַרגלײווערטע סאָלדאַטן,
פאַרפּוצט אין דײַטשישע מונדירן מיט פענסטער צוגעמאַכטע טויבע;
די רויטע לעמפעלאַך אין לופט זיך ציטעריג באַראַטן,
און ס'גליסט זיך אזוי אויסזעצן די גלאַנציג-אויסגעווישטע שויבן...

אַן צוואַנציג אַכט. אַ ציטערל פון קעלט. אַ שוידער... „יאָדאָ“
און ערגיץ קייעט קראַנקער פאַראַוויק אויף פעלד געוויינען;
— באַפעל איך אייך, וואַגאָנעס זאַטע, זיך צעכראַסטען,
און איר, דורך פענסטער אויף די דעכער, ליימיגע פאַרשויןען!

כ׳וועל געהן צו דיר, צופיסן, רוסלענדערשע גרעניץ,
עס וועלן מיך אויף וועג באַגענגען בשורה־דיגע טויבן;
איך געה שוין, טויבן, צריק—די דעכער ברענען,
צעזעצט כ׳האַב מיטן קאַפּ די גלאַנציג-אויסגעווישטע שויבן...

טון הארצן די ווינט-מיהל אָן תבואה זיך דרייט דאָ,
די קאָפּ אין אַ פענסטער פון שווינדיגן ברען ;
און דרייט זיך די קאָפּ, צי די וועלט, צי זיי ביידע,
אין דאָ. און שווייגקען אין ווינט זיך די הענט...

וואסיליסא! דייע הײנט אויף אַקסל — זיינען מלכות'דיגע פרעגן!
וואסיליסא, דיין קאַפּ אויף ברוסט — אַ מלכות'דיגער אָרדען!
באַפעל: מדינות, שטעט און דערפעלאך, ווי פּערזן
און אַ געזאַנג פון שניטערנס זיך אָרדנען!..

אויף אַלע וועלטן-זייטן — פּלאַטערדיגע פיר פּלאַקאַטן!
ווי אויפגעריסענע פיר אויערן מיט שליינגען פיייער-אותיות:
„ צוריק איז — אָפּגרונט, לינקס — אַ קראַטער,
די מדבר — רעכטס און טאַג—פאַראויס איז“...

צינדט אָן זיך, שייטערס רוסישע, ווי שחט'נדיגע מעסערס!
און פּלאַקערט אויף—אַ קאַראַאול, אַ וואַכנדיגע שטערן...
איוואַן צאַרעוויטש טראַגט אַ הירש אויף האַרצן: — פּתּר!
די וועלט, די גאַנצע וועלט וועט אים אַליין געהערן!